

Leo Trotskij
(november 1925)

För kvalitet – för kultur!

Åtta år av diktatur, dvs en extraordinär regim. Och samtidigt ett ekonomiskt uppsving! Hur har detta varit möjligt? Det har varit möjligt därför, att diktaturen bara förkastat och förintat det som varit moget att dö – och i allmänhet och helhet funnit sätt att samverka med krafter och former som diktaturen ännu inte kunnat ersätta. Däri ser vi också den proletära diktaturens oövervinneliga livskraft: Det är inte av godtycke, inte av blind passion, som den är obarmhärtig – utan på grundval av en vetenskaplig utvärdering av den historiska processen i dess helhet och den rusar inte fram på områden där villkoren ännu inte mognat fram.

Ett klassiskt exempel på en förproletär revolutionär diktatur var Stora franska revolutionen i form av jakobinernas terroristiska regim. Babeuffe och Blanqui försökte senare ge den revolutionära diktaturens idé ett socialistiskt innehåll. Marx betraktade detta som ett förtjänstfullt försök. Men han förknippade alltid socialismen med klasskampen inom det borgerliga samhället och förvandlade den revolutionära diktaturens tradition till ett program för *proletariatets diktatur*.

Marx var den förste som lärde ut att vi skulle närma oss samhället som en organiserad produkt av den ekonomiska utvecklingen. Det historiska samhället, sådant som vi känner det, är en produktionsorganisation baserad på utslagning. Bourgeoisens uppgång betingades av, att den förmådde organisera mera högtstående produktionsförhållanden. Marx lärde oss, att inte en enda samhällsordning lämnar scenen innan den uttömt alla inneboende möjligheter. Av detta framgår, att när en – en härskande klass ersätts med en annan så hänger det, till sitt innersta väsen, samman med en ny samhällsorganisation. Varje verklig social revolution – vare sig det handlar om en borgerlig eller proletär sådan – är tänkbar bara på det villkoret, att den uppåtstigande klassen kring sig lyckas samla nationen mot den klass vilken förkroppsligar det ekonomiska system som överlevt sig själv.

Den proletära revolutionen i varje enskilt land är samtidigt också en nationell revolution, ty proletariatet kan inte erövra makten, än mindre behålla den och använda den för att bygga om samhället, om inte proletariatet självt blir den axel kring vilken allt livsdugligt, alla nationens element, dvs den överväldigande folkmajoriteten kretsar. Detta är elementärt i marxismens ABC.

Efter makterövringen har proletariatet möjlighet att ta nationens historiska arv i besittning samtidigt som proletariatet ingalunda tillerkänns möjlighet att avstå från varje del av detta arv. Det är sant att sovjetmakten med ett enda penndrag vägrade betala skulder och gamla lån i enlighet med den gamla äganderätten. Men dessa skulder utgjorde sist och slutligen bara en försumbar del av landets historiska passiva. En betydligt större plats i denna passiva hade sådana saker som misär, obildning, vidskepelse, alkoholism, prostitution och framförallt motsättningen mellan stad och land. Allt detta kan man inte bara kasta av sig genom ett dekret. De år som följde på makterövringen har med all önskvärd tydlighet visat det vi redan tidigare visste rent teoretiskt:

Proletariatet kan inte godtyckligt börja föra sina räkenskaper på ett rent och oskrivet blad. Nej, proletariatet griper tag i samhällsmekanismen i full fart, med samhällets hela historiska arv och motsättningar i släptåg. Proletariatets förtrupp, som direkt omsätter diktaturen i handling, kan inte beordra befolkningsmassorna – som fanns där insnärjda i det förgångnas spindelväv – att förkasta gamla hushållningsmetoder och samband i väntan på att proletariatet omvandlar allt från grunden! Uppgifterna är helt andra, nämligen att börja bygga det nya

samhället med hänsyn till de av det gamla samhällets funktioner, som ifall de avbröts, oundvikligen skulle ställa väldiga folkmassor utan värme, utan vatten, utan bröd. Det är här förbundet, *smytjkan*, mellan arbetarklassen och bönderna kommer in. Den är för oss ingen finurlig taktisk metod, utan revolutionens grundfråga.

Den framträder ur själva det faktum, att denna diktatur ålägger proletariet ett ansvar – inget formellt, alltså juridiskt sådant, inget ”moraliskt”, utan ett praktiskt, materiellt och direkt ansvar – för ett levande mänskligt samhälle med alla dess vitala behov vilka inte tål något uppskov. Uppgiften under övergångsperioden består i, att vid uppbygget av det nya samhället beakta invanda och ännu ej ersatta marknadsmetoder för att tillgodose samhälleliga krav och behov.

Således är inte problemet med *smytjkan*, att den skulle vara en avart, ett särdrag, och än mindre ett brott mot marxismens principer. *Smytjkan* är en grundläggande och oundviklig konklusion av proletariets diktatur, såsom varande en statlig övergångsform i det mänskliga samhälle som håller på att byggas om och där mäktiga och mångskiftande lager från det förgångna staplats på varandra. Som motvikt till blanquismen, dvs ett idealistiskt och mekaniskt sätt att betrakta diktaturen, vilket blott och i sin helhet ställde socialismen i motsättning till det gamla samhället och därför förblev utopiskt, förutsätter Marx' uppfattning om diktaturen oundvikligen den leninska formeln om *smytjkan*.

Emellertid har ordet *smytjka* inte bara en nationell klang, utan också en nationell innebörd. Lenin formulerade övergångsperiodens centrala uppgift med tillämpning på ett historiskt sett efterblivet samhälle, där motsättningarna mellan stad och land är synnerligen monstruösa, där proletariet utgör en liten minoritet inom nationen, medan det bredaste folklagret utgörs av splittrade varuproducenter, bönder och hantverkare, som knappt ens bär spår av någon kultur. Lenins formel var, liksom Lenins hela politik, djupt nationell. Men detta betyder endast att den utgjorde en definitiv tillämpning av internationalistiska metoder på folkets och epokens konkreta förhållanden. Utan detta existerar ingen politik.

Men om det är så, att *smytjkan* är en nationell konkretisering av det viktigaste i Marx' uppfattning om diktaturen, så utgör den samtidigt en utveckling av denna uppfattning i internationell skala. Ty endast i skenet av Lenins formel, som belyser rådsrepublikens erfarenheter, kan det internationella proletariet förstå och inse vilka slags nya uppgifter det får ta på sig direkt efter maktövertagandet.

I de länder där proletariet utgör en obestridd majoritet (som vi dock numera säkert vet, är detta inget nödvändigt villkor), måste proletariet fr.o.m. sina första steg efter maktövertagandet spänna nödvändiga förbindelselänkar mellan de socialiserade och ickesocialiserade delarna av folkhushållningen.

Problemet med den ekonomiska *smytjkan* tillsammans med hantverkare, bönder och småhandlare, kommer att ha olika specifik vikt och ytterst mångskiftande former, beroende på varje nations sociala struktur. Men frågan har större eller mindre betydelse överallt. I ett sådant land som England, där arbetarna utgör en betryggande majoritet inom nationen, kommer *smytjkan* omedelbart att få internationell karaktär: Det engelska proletariet kommer att se sig tvunget förhandla och komma överens med bönderna i Indien, Egypten osv om att de för båda parter nödvändiga ekonomiska förbindelserna, som nu är tvångsmässiga och av kolonialt slag, ska bära frivillighetens prägel.

*

Som oppositionell klass i det gamla samhället avlägger proletariet sin främsta examen i och med störtandet av de gamla härskarna och herrarna. Men omedelbart därefter påbörjar proletariet en ny examen, nu som härskande klass.

Sin rätt till makt tvingas arbetarklassen upptäcka och grundlägga i och med skapandet av en ny statsorganisation och ett nytt försvar för att skydda det av arbetarklassen ledda samhället mot inre och yttre klassfiender. Uppbygget av en statsapparat och en revolutionär armé är den första stora prövningen för proletariatet i dess egenskap av härskande klass. Den nya staten och den nya armén är en återspeglning av en nation som börjat omorganisera sig.

Sovjetkonstitutionen ger proletariatet en ledande roll i arbetar- och bondestaten. Ett kommunistiskt proletariat utgör axeln i Röda armén, en armé som huvudsakligen bygger på böndernas massor. I statsapparaten, precis som i försvarsorganisationen har vi att göra med en *smytjka* mellan två klasser, en ledande och en ledd. Proletariatet visar i handling att det förmår styra och förmår försvara landet. Därmed säkerställer proletariatet också de mest elementära förutsättningarna för att kunna lösa sina socialistiska uppgifter.

Därefter kommer frågan mest att handla om ekonomi – och i samband därmed och baserad i denna ekonomi, också om kultur. Industrins pånyttfödelse stödde sig från första början på livsmedel och råvaror, dvs på jordbruket. *Smytjkans* problem var här av ekonomisk natur. Det var också då vi allmänt började använda Lenins bevingade ord. I början hade ordet *smytjka* en synnerligen primitiv innebörd, att byta någonting mot någonting, för att vi skulle slippa dö svältdöden och våra sista fabriker och verkstäder inte skulle behöva klappa igen.

Men ur detta växte det fram ett mera välorganiserat utbyte av industrins konsumtionsvaror mot jordbruksprodukter. Att dessa förbindelser utvecklats utgör också de senaste årens stora landvinning. Numera har *smytjkans* problem allt mer börjat handla om att byta jordbruksredskap och maskiner mot industriråvaror som framställs inom jordbruket. Det är på den vägen som den tunga industrin blir en del av *smytjkans* kedja genom den länk som innebär tillverkning av jordbruksmaskiner. Endast i den mån vi lyckas lösa den uppgiften kommer det att skapas en bred bas för en producentkooperation på landsbygden, dvs för ett socialistiskt jordbruk. Det arbetet har vi ännu framför oss.

Om proletariatet genom att inta Perekop och rensa hela sovjetterritoriet slutgiltigt har bevisat, att landets försvar ligger i säkra händer, så kommer proletariatet när vi nu närmar oss industrins förkrigsnivå, obestriddligen även att bevisa sin förmåga att leda ekonomin. Den utomordentliga betydelsen av Gosplans kontroll siffror består inte bara i, att vi här har svart på vitt om vår snabbt växande ekonomiska balans – det är egentligen bara en bokföringsfråga – utan först och främst i, att denna balans otvivelaktigt fastslår de socialistiska inslagens växande dominans över de kapitalistiska inom industri, handel och finanser.

Det är just detta förhållande, och endast det, som *ur socialistisk synvinkel* berättigar det faktum, att kapitalistiska och halvkapitalistiska förhållanden tillåts breda ut sig på landsbygden. Att det ligger nya faror i detta behöver knappast påpekas efter den senaste resolutionen från CKs plenum. Dessa faror kan dock övervinnas om vi vidtar nödvändiga politiska, administrativa, ekonomiska, fiskala och andra åtgärder – dock endast under förutsättning att den statliga industrin genomgår en stark utveckling och skaffar sig en växande förmåga att framställa kläder och skor till bönderna och omvandla bondehushållen.

*

Detta väldiga arbete ligger fortfarande framför oss. Staten, armén, ekonomin har vi hitintills byggt utifrån en grovhuggen skiss. Fr.o.m. nu kommer vi att arbeta efter mer exakta ritningar.

Det är helt i sin ordning om vi nu på Oktoberrevolutionens åttårsdag med skärpa erinrar oss, att varje samhällssystem historiska värde och samtidiga stabilitet, sist och slutligen avgörs av den arbetsproduktivitet som detta system förmår säkerställa. Det är det främsta kriteriet, som dessutom är objektivt. Naturligtvis avvisar vi helt och hållet alla teologiska, dvs idealistiska föreställningar om, att mänskligheten skulle röra sig mot ett förutbestämt mål. Dock är det de

facto så, att det mänskliga samhället – delvis spontant, delvis medvetet – följer en väg mot ständigt högre arbetsproduktivitet. Det ”målet” kommer inte utifrån, utan växer fram ur de materiella villkoren för samhällets existens. Just det är huvudskillnaden mellan människan och djurvärlden. Det är det viktigaste och – sist och slutligen – det ofelbara kriteriet för hela den historiska utvecklingen.

”Framåtskridandet”, sett som en mänsklighetens ständiga uppgång, är en idealistisk chimär – åtminstone om vi betraktar de senaste årtusendena. Istället har utvecklingen varit en sicksack-rörelse. Långvariga tillbakagångar och misslyckanden har avlöst uppsvingen. Kapitalismen gav framåtskridandet större stabilitet just för att produktivkrafternas utveckling hamnade i centrum för uppmärksamheten. Men det kapitalistiska samhället känner inte bara till snabbgående växlingar mellan högkonjunkturer och kriser, utan också långvariga tider av tillbakagång. Världskriget är en stark påminnelse om detta. Kapitalismen har berett de tekniska förutsättningarna för ett planmässigt och allsidigt framåtskridande, men själv är kapitalismen ur stånd att förverkliga detsamma.

Kapitalismen visade sig först och främst oförmögen att höja jordbruket till åtminstone den nivå där industrin befinner sig. Kapitalismen har lagt jordbrukets och boskapsskötselns tyngsta bördor på de mera underutvecklade folken och föredrar att exploatera dem genom de fördelar den industriella förstfödsrätten gett kapitalismen. Att övervinna den världsomspännande motsättningen mellan stad och land är detsamma som att övervinna motsättningen mellan Väst och Öst, mellan exploaterande nationer och förtryckta kolonier. Men det kan bara socialismen göra. Det är ingen tillfällighet att den första proletära revolutionen utbröt i den stora skärningspunkten mellan det kapitalistiska Väst och det koloniala Öst.

Vår förbindelse med Öst är en av de viktigaste garantierna för vår seger. Men tekniskt och kulturellt måste vi, liksom hela Öst, efterlikna Väst. Våra ekonomiska framgångar är så stora, att de – trots fiendernas rasande motstånd – fört in oss i det världsekonomiska systemet. Men just våra växande förbindelser med det kapitalistiska systemet har inför oss själva avslöjat vår utomordentliga tekniska och kulturella efterblivenhet. Socialismen är en högre samhällsordning än kapitalismen, vilken den också kommer att ersätta, men inte bara för att socialismen avskaffar utsugningen och bereder vägen för social jämlikhet. Taget ur sitt sammanhang är inte detta kriterium avgörande. Vi vill inte ha en jämlikhet grundad på fattigdom och obildning, ja, en sådan jämlikhet är inte ens möjlig.

Sociala skillnader växer fram ur nöd. Av våra bönders livserfarenheter under låt ss säga de senaste åren kan vi se, att slaveri under naturens makter är minst lika tungt som klassslaveriet. Vi vill ha socialism därför, att socialismen bereder väg för jämlikhet på basis av teknisk styrka, materiell tillfredsställelse och hög kultur.

När vi med berättigad stolthet betraktar våra landvinningar under de senaste åtta åren är vi emellertid också skyldiga att exakt utvärdera dessa landvinningar mätta med världsekonomins måttstock. Vi har fortfarande inte nått upp till förkrignivån vad gäller mängden producerade varor och än mindre vad gäller kvaliteten. Vi har all anledning räkna med, att vi under det närmaste året kommer att tangera förkrignivån i volym räknat och delvis också vad gäller kvaliteten.

Men förkrignivån kallas just ”förkrignivå”, därför att den fick sin slutgiltiga test i kriget. Resultatet känner vi allt för väl till. Samtidigt som Tyskland, vilket var omringat av otaliga fiender, kunde hålla ut i fyra år tack vare styrkan i sin industri, avslöjade rysk industri för varje krigsdag som gick sin vanmakt, trots att Ryssland hade stöd av mäktiga allierade. Kriget gav det gamla Rysslands ekonomiska efterblivenhet ett mördande betyg. Glöm inte, att vi under de nya samhällsförhållandena bara håller på att återerövra den gamla ekonomiska nivån.

Det är sant att styrkeförhållandena förändrats utomordentligt mycket till vår fördel. Dagens Europa är ojämeförlikt mycket svagare än före kriget. Sovjetorganisationen gör det å andra sidan ojämeförlikt mycket rationellare för oss att använda förefintliga materiella resurser. Ovanpå allt detta har vi, såsom varande ett internationellt parti, enorma politiska resurser. Det är endast tack vare detta som Ryssland under de gångna åtta åren inte förvandlats till en koloni, ett olycksöde som höll på att drabba landet under åren 1914-1917.

Men fakta förblir ändå fakta. Tekniskt är vi Europas mest efterblivna land. Arbetsproduktiviteten är lägre hos oss än i vilket som helst av de framskridna kapitalistiska länderna. Våra varor är dyrare. Deras kvalitet sämre. Allt detta kan och ska mätas med exakta jämförande koefficienter, som ger oss bästa tänkbara indikatorer för vårt fortsatta arbete, inte bara inom ekonomin utan också kulturen.

*

Vår återuppbyggnad, särskilt den ekonomiska, har hittills huvudsakligen stött sig på gamla tekniska kunskaper och metoder. På alla områden har vi använt oss av den kulturnivå som nåddes under den gamla regimen. Inom politiken, i vårt samhällsbygge, har vi tagit ett språng av enorm historisk betydelse. På andra områden är framstegen ojämeförlikt mycket mindre. I meningen produktion av materiella nyttigheter har vi inom ekonomin inte ens nått upp i nivå med det som var. Samhällsutvecklingens hjul (och även det är en av motsättningarna) rullar ojämnt. Men nu börjar vi komma till det stadium, där det måste ske en utjämning mellan den industriella och kulturella fronten, å ena sidan, samt den samhällspolitiska, å den andra. De produktionstekniska och kulturella kunskaper, metoder och vanor, som förvärvats som arv från den förgångna, är nu uttömda.

Framgent finns nästan inga vägar och stigar kvar av dem som röjdes under kapitalismen. För att komma framåt måste vi anlägga nya vägar, måste vi lägga en ny teknisk grund för dessa vägar, utarbeta nya arbetsmetoder, utrota analfabetismen, höja yrkesskickligheten, höja kulturnivån och åter och återigen lära oss av fienderna. Vi behöver en samtidig höjning av den kulturella "kvaliteten" på alla områden. Det handlar om att omvandla en nation – rättare sagt en familj av nationer – som leds av ett proletariat, till en högre historisk klass. Detta kan bara göras genom en kraftfull utbildning inom alla den mänskliga kulturens discipliner.

Hegels lag om kvantitetens övergång i kvalitet är riktig även från andra hållet sett: kvalitet förvandlas till kvantitet. Genom att ta ett helhetsgrepp om vårt ekonomiska liv kan vi pröva styrkan i denna lag genom alla våra erfarenheter. Inbördeskrigets sista år och NEPs första år – det var den tid då alla lager tömdes och det började "blandas bark i brödet". Ingen hade heller tid med någon kvalitet. Producera mera livsmedel, vad som helst! Men ju mera livsmedel som kom i omlopp, desto bättre blev också produktionen rent automatiskt. En extra bal bomull av dålig kvalitet förbättrar arbetet på en textilfabrik som går för halvfart. En extra packe dun [...oläsligt...] gör livet lättare att leva för läraren i den redan iskalla byskolan. Och så är det över hela linjen. Arbetets kvalitet blir av sig självt bättre i takt med en växande kvantitet. Men bara till en viss gräns.

När den värsta hungern inom ekonomi och kulturliv åtminstone i någon mån hade mättats, blev det möjligt att självkritiskt börja betygsätta produkternas kvalitet. Genom våra mest progressiva element har vi fått veta, att vi är arbetar oskickligt, slarvigt och dåligt för dyra pengar. Frågor om en vetenskaplig arbetsorganisation börjar därför intressera allt fler människor. Det har börjat sammankallas till produktionstekniska konferenser. Frågan om produktkvaliteten, den materiella såväl som den mentala, ja, inklusive även kansliernas – börjar bli en prioriterad fråga. Samtidigt som uppgiften att öka mängden materiella nyttigheter aldrig hamnat i bakgrunden. Tvärtom har den uppgiften aldrig känts aktuellare än idag.

Vi har för lite av allt. Det råder brist på allt. Men själva kampen för produktkvaliteten är hela tiden förankrad i frågan om kvantiteten. För att höja arbetsproduktiviteten behöver vi bättre teknik, en mera vetenskaplig arbetsorganisation, bättre råvaror, bättre yrkesutbildning. Ju mer vi tar i bruk de sista resurser vi fick i arv, desto tydligare blir det, att vägen till kvantitet går via kvaliteten.

Programmet för Rysslands elektrifiering bygger på gamla reserver, först och främst på gamla ingenjörer. Men denna resurs håller på att sina. Elektrifieringsprogrammets förverkligande är direkt beroende av i vilken mån våra skolor är beredda att utbilda nya ingenjörer, tekniker och arbetare. Inte nog med det. Frågan om elkraftsnätets utbyggnad leder osökt till frågan om byskolläraren vet hur han ska förklara de strömförande trådarnas betydelse för barn och föräldrar och därmed skydda dem mot elströmmens farligheter. Byskolan tar i sin tur upp frågor om billiga och hållbara läroböcker, papper och blyertspennor och reser därigenom återigen den långt ifrån avgjorda frågan om framtiden för våra förlag och tryckerier. *Smytjkan* mellan stad och land ställer frågorna om kommunikationer [...oläsligt...], byavägar och broar i en ny belysning.

En höjning av kvaliteten på jordbruksmaskiner – deras hållbarhet, lätthet och möjligheten att skaffa reservdelar – kommer att öka böndernas förtroende för den inhemska maskintillverkningen och samtidigt även efterfrågan. Ökad kvalitet på spannmål, lin osv kommer naturligtvis att öka exporten.

Förbättrad tidningsteknik med bättre papper och tydligare skrift kommer att öka antalet läsare på varje tidningsexemplar. Förbättrat litterärt och politiskt innehåll i pressen, bättre intensitet, mångsidighet och kontakter med läsekretsen kommer omedelbart att öka antalet läsare. En enkel höjning av kvaliteten på maten i de offentliga matserveringarna kommer snabbt att ändra på familjernas alltjämt slutna vardagstillvaro. Den synnerligen viktiga kampen mot vissa negativa företeelser bland ungdomen, särskilt utsvävningar av allehanda slag, går via en höjning av de ungas personliga kvaliteter. Medlen för detta är vetenskap, teknik, litteratur – äkta litteratur och inte kioskböcker – idrott m.m. På alla områden och i alla frågans aspekter är alltså ”kvalitet” nyckeln till en ny kultur.

*

Huvuduppgifterna i den socialistiska organiseringen av samhället kommer att framstå för oss som helt nya i den nya etappen och det viktigaste av allt – de kommer att bli mer konkreta. Frågornas fråga är denna: Hur ska vi undvika byråkratismen, den livlösa likgiltigheten och kunna skapa ett bättre statsmaskineri. Den statliga hushållningen omsluter en enorm krets av föremål, människor och processer. Det gör att det huvudsakliga ledarskapet i mycket hög grad tycks bort från det direkta genomförandet av uppgifterna. Socialismen vill besegra produktions- och handelskonkurrensen, vinna jämförelsen med kapitalismen utan onödiga slitningar, se till att förväntade varor kommer fram – kort sagt, besegra anarkin inom ekonomin, liksom i människors vardagsliv och kultur – med hjälp av ett ledarskap vars arbete utgår från en planmässig analys och förutseende.

Men våra socialistiska metoder för att bota krämpor döljer också egna sjukdomar, som vi har all anledning att beteckna som barnsjukdomar utan att för den skull förringa det faktum att de kan vara elakartade. Hela svårigheten består i att kunna kombinera ett aktivt personligt intresse med ekonomins samhälleliga och planmässiga karaktär. Vi har gjort en del framsteg på den vägen, inte minst genom att vi i viss men än så länge otillräcklig mån, fastställt att lönerna måste vara beroende av arbetsproduktiviteten. Men vi har fortfarande långt kvar att gå innan vi har löst uppgiften i dess helhet.

Byråkratismens fördärv är, att den ringaktar sakinnehållet, snubblar sig fram på vägen till det väsentliga. Och vem kan bättre än vi berätta hur lång tid den tar på sig i varje enskilt fall, i smått som stort, att komma fram till materien, till det levande innehållet, till pudelns kärna. Cirkulär på cirkulär som dråsar in löser inga problem – även om vi inte heller klarar oss utan cirkulärskrivelser. Det vi mest behöver i denna stund är att det personliga och kollektiva intressets och ansvarets kugghjul kuggar i varandra som sig bör. Det är en omöjlighet att med en gång skapa ett fulländat system. Det är någonting som måste utarbetas och bearbetas och det måste utarbetas och bearbetas dag efter dag.

Att bygga en socialistisk ekonomi är samtidigt också en ständigt pågående samhällelig kreativitet. I denna kreativitet, som i vårt fall är av enorma dimensioner, ingår också en nödvändig del av experimentlusta, dvs att producera erfarenheter, att i praktiken pröva olika system av kontroll, uppmuntran, materiell och moralism belöning, straff, ömsesidig försäkring osv. Vi får inte tillåta att det hela bara förvandlas till och knäses till som rutinärenden. Vi måste dagligdags se till att det skapas öppningar till allt mer fulländade metoder och kreativa möjligheter. I allt detta arbete måste vi utgå från viljan att väcka massornas initiativförmåga, deras strävan efter ett bättre liv, till materiell trygghet, till en högre andlig nivå, till allt det som stärker kroppen och berikar medvetandet, som utvecklar och stärker tänkandet, dvs strävan efter kultur.

I vårt förhållande till bonden, så som varande en liten varuproducent, består uppgiften däri, att vi med stöd av hans personliga intresse av att producera mer och bättre livsmedel, successivt och via ett antal mellanliggande steg önskar drar in honom i den socialiserade ekonomins system.

Det är den socialistiska industrin som är den viktigaste hävstången i detta arbete. Dess fortsatta framsteg gör det möjligt att ställa industrin inför uppgiften att ta jordbruket på släp. Detta är en ny etapp i *smytjkan*. Under de första åren fick bönderna nästan ingenting från industrin i gengäld för det industrin tog till låns. Bönderna fick betala i förskott för att fabriksskorstenarna skulle bolma. När hjulen till slut började snurra kunde industrin under den första tiden i någon mån klara sina leveranser till bönderna i deras egenskap av konsumenter, men gjorde knappast några inbrytningar i själva bondehushållningen. Den hamnade på efterkälken och levde av samma kraft eller svaghet som den alltid gjort.

Smytjkan har rört sig mest om konsumtion: bröd åt arbetarna, kläde åt bönderna. Men ingen av parterna är längre nöjd med detta sakernas tillstånd. Städerna kräver att landsbygden i växande omfattning ska framställa industriråvaror. Å sin sidan ställer landsbygden krav på, att städerna ska framställa verktyg, maskiner, elkraft. Även om det går långsamt är industrin ändå på väg att axla sin viktigaste uppgift: Att ta jordbruket på släp för att rycka upp det ur de fruktansvärda förhållanden som Marx och Engels på sin tid betecknade som lantlivets idioti.

En tross förbinder bogserbåten med prämen. Trossen måste vara stark för att den inte ska brista. Jordbrukets mekanisering, dvs att föra in *smytjkan* i själva produktionsprocessen, betyder att en ståltross spänns till det yttersta mellan den tunga industrin och jordbruket. Varje traktor är liksom en liten bogserbåt för industrin. Denna bogserbåt har till uppgift att dra upp bondehushållningen ur den meningslösa ägosplittringens och misshushållningens träsk.

Under det löpande budgetåret kommer jordbruket enligt den fastlagda planen att tillföras omkring 20 tusen nya traktorer. Det är inte så mycket men ändå någonting. Vi kan med en gång notera att det betyder 20 tusen nya traktorförare och tusentals reparationsverkstäder med kvalificerade arbetare. Traktorn är inte bara en teknisk utan också en kulturell bogserbåt. En kommunist på traktor är morgondagens bästa landsbygdsledare. En industrialisering av jordbruket skapar en mycket naturlig bas för att införa proletärt ledarskap på landet. Ett "chefskap" som förverkligas via den proletära kåren av traktorförare, montörer, mekaniker,

vilka skickas från städerna till landet efter noggrant urval, kommer att bli mycket bättre än de ofta konstlade och ibland också helt misslyckade former av chefskap som städerna f.n. ofta tvingas tillgripa.

Men vi får inte glömma att lejonparten av dessa 20 tusen traktorer måste importeras från utlandet. Sovjetisk industri kommer det närmaste året att tillverka mindre än 2 tusen stycken. Det är ingenting konstigt med det. Vår industri ska ju i första hand förse landsbygden med enklare maskiner. En dag blir det också dags för oss att tillverka traktorer i massomfattning. Men ändå. De siffror som jag anför här – omkring 2 tusen egna och 18 tusen importerade – kastar ändå en skugga över våra storslagna och ännu olösta uppgifter. Bogserbåten ska ju inte vara kapitalistisk, utan av vårt sovjetiska märke med hammaren och skäran.

Denna gigantiska uppgift kan vi bara ställa om vi kvalitativt reser upp vår teknik, vår produktionsorganisation, vårt administrativa och kulturella arbete. Det handlar om en ny etapp, som kräver högre kvalifikationer av alla och i allt. Vi kan inte uppnå detta på annat sätt än genom en kombination av personligt intresse och ansvar samman med en organiserad samhällelig kontroll. Framställningen av bra stövlar, stålplogar och blyertspennor, liksom utbildningen av dugliga ingenjörer, tekniker, yrkesarbetare, lärare, militärbefäl och tjänstemän, kan bara säkerställas i den händelse det sker under trycket från en aktiv samhällelig kontroll, en bestämd efterfrågan och ett förnuftigt urval. Kampen mot slentrian och byråkratiskt hyckleri måste föras för en inre attitydförändring.

Ett verkligt välorganiserat konsumentkooperativ ska se till, att det kan kontrollera tillverkaren. Industrin å sin sida måste kontrollera utbildningen av tekniker och specialister vid läroanstalterna. Bönderna måste ställa till med en sista och avgörande examen för agronomerna när de kommer från sina högskolor. Varje industriell bransch ska uppträda både som mottagare och konsument i sina relationer till andra branscher. Kedjan av ömsesidigt beroende måste studeras och det gäller att ta vara på de inslag av ömsesidig kontroll som finns i den.

Att organisera en sådan kontroll, att bevärna denna kontroll med de mest verksamma metoderna; ta död på konkurrensen och stärka tävlingsandan; väcka intresse för uppfinningar och innovationer, premiera och stimulera sådana och skoningslöst bekämpa allt hemlighetsmakeri; att inte bara genom rena predikningar och administrativa föreskrifter utan genom en förnuftig kombination av olika intressen fostra massorna till en socialistisk arbetsmoral och där det är nödvändigt ställa intressena i kontrast till varandra i de viktigaste avsnitten av produktion och samhällsbygge – det är de metoder och vägar som vi ska tillämpa. Vi ska arbeta för konsumenten – och konsumenterna betyder allt.

De fackliga organisationerna är inte bara producentföreningar utan också organisationer ämnade för konsumenterna. I sin grundläggande kamp för att de fackligt anslutna medlemmarna ska få bättre levnadsförhållanden, måste t.ex. metallarbetarnas fackförening kräva billigare tyger, bättre läder till stövlar, bättre skolor, högre kompetens inom sjuk- och hälsovården. Endast genom att kombinera och jämföra olika organisationers och samhällsgrupperingars intressen kan vi finna vägar till en verksam, levande och obyråkratisk kontroll.

Varje människa kan utföra en och samma sak såväl bättre som sämre. Det beror på många orsaker. En av dessa – och idag är den den mest verkliga av alla – är det personliga intresset. En annan orsak – av mycket högre dignitet – är ansvarskänslan. Om den sistnämnda säger våra militära stadgar så här: Även när du inte har befälets ögon på dig ska du handla som om du hade det! Inre disciplin faller inte från himlen. Det är en utkristallisering av den allmänna opinionen i ett enskilt medvetande. Människan gör saker och ting bättre i det ögonblick hon vet, att folk begär ett bättre utfört arbete av henne och när hon själv har mod att begära det samma av andra. Här handlar det om den allmänna opinionen, dess förmåga att ställa kritiska krav, dess vaksamma kontroll och kulturella aktivitet.

En enskild företagare handlar utifrån ett personligt intresse och betraktar allt med "husbondens ögon" sett. Vi måste kunna organisera detta personliga intresse på ett mera fulländat sätt än en enskild företagare, eftersom vi har så ojämförligt mycket större källor att ösa ur och möjligheter att göra saker bättre, rationellare, aktivare och ärligare. Det där med "husbondens ögon" är än så länge lite svårare. Det är dessa ögon som ska ersättas av den samhälleliga kontrollen. Aktiviteten, lägligheten och flexibiliteten i denna kontroll beror i mångt och mycket på hur kultiverade kontrollanterna och de kontrollerade är.

Men krävs det då inte flera generationer för att vi ska kunna höja kulturnivån? Jo, det är klart att vi har långt kvar till en socialistisk kultur. Vi går s.a.s. bara i förberedande och därför också i den allra svåraste klassen. Här handlar det om att vi ska försöka tillägna oss de allra enklaste informationer, kunskaper, metoder och rutiner. När allt detta en dag blir allmän egendom kommer utvecklingen till socialism att gå som på räls. Precis som inom ekonomin är den ursprungliga kulturackumuleringen den allra svåraste perioden. Men för den skull behöver vi inte tro, att vi måste vänta i decennier innan ackumuleringen bär frukt. Våra ansträngningar, liksom också våra framgångar, kommer att ta vägen över koncentriskt cirklar – från tusentals till miljoner, från miljoner till tiotals miljoner.

Behovet av det bättre blir i våra ögon desto mer akut och allmänt ju större möjligheter vi får att förverkliga tanken. Det är det vi ska bygga vårt arbete på. En framstegsvänlig minoritets initiativförmåga och exempel kan, liksom på andra områden, göra underverk även här, i den händelse minoritetens metoder går i takt med massornas erfarenheter. Kulturkamp betyder daglig, ihärdig, ståndaktig och kompromisslös motståndskamp mot okultur i alla dess former:

Mot lort och orenlighet, analfabetism, försumlighet, bristande intresse för saken och för andra människor. Det räcker inte med att agitera för kultur – med ren agitation kommer vi inte särskilt långt – utan vi måste föra kampen för "kvalitet" även i våra egna hem och i vår egen vardagskultur och vardagsmiljö. Vi får inte missa någonting. Inte blunda för någonting. Inte vara släpphänta. Ställa de under nuvarande förhållanden högsta tänkbara krav på oss själva och på andra. Varje hönsägg ska genomlysas. Varje ogräs ryckas upp med rötterna. Känslan av personligt ansvar och yrkesstolthet ska växa jämsides med att vi formerar en socialistisk allmän opinion som inte bara är en [...oläsligt...] överbyggnad på den ekonomiska basen, utan dess huvudverktyg.

Vi behöver i mycket högre grad än vad hittills varit fallet, ett kulturellt och tekniskt bistånd från våra europeiska och amerikanska vänner. Utländska delegationer som kommer hit för att se hur vi har det och som vid hemkomsten jämför sanningen med de lögnar som sprids, gör ett jättelikt politiskt arbete och stärker samtidigt rådsrepublikens internationella ställning i den egna arbetarklassens politik. Men jämsides med dessa politiska delegationer behöver vi också i växande grad få besök av "delegationer" som representerar teknik och industri.

Vi önskar besök av enskilda eller grupper av högkvalificerade arbetare, tekniker, ingenjörer. Må de stifta bekantskap med hur vi arbetar och må de kunna hjälpa oss att arbeta bättre. Sådana utländska "interventioner" skulle på ett utmärkt sätt komplettera de studieresor som görs till utlandet av våra egna ingenjörer, tekniker och arbetare. Vår ekonomis stammar och grenar behöver här och var kompletteras med sticklingar från en avancerad teknik- och industrikultur. Stammarna är redan tillräckligt starka för att tåla den här sortens ympning.

På alla områden utan undantag kommer de närmaste åren att fyllas av energikrävande förbättringar och idoga studier i syfte att bättra oss. Med berättigad indignation brukar vi prata om bondehushållningens ägosplittring. Men även inom industrin lider vi av en fruktansvärd ägosplittring som vi fått i arv från den kapitalistiska ekonomin. Skoningslöst fördömer vi det arkaiska treskiftesbruket, som utarmar jorden och håller bönderna i fattigdom.

Men även inom många industribranscher härskar metoder som liknar treskiftesbruket. Materialfel eller våra industriprodukters dåliga passform har i grunden samma orsak som det faktum, att avgångselever från grundskolan har dåliga kunskaper i ryska språket; att det i våra kanslier ibland råder rent kaos och att det i trappor och korridorer i offentliga institutioner ligger cigarettfimpar och spottloskor. Detta är företeelser av olika dimensioner men med samma ursprung.

Vi är dåliga på kultur. Vi står inför uppgiften att skola en överväldigande majoritet av befolkningen i de allra enklaste färdigheter och vanor som för länge sedan blivit vardagsrutin i framskridna kapitalistiska länder. Här, liksom på alla andra områden, behöver vi inte ”ens skuggan av någon falsk idealisering”, som Lenin brukade säga. Vi måste omskola oss, lära oss mera, lära oss det här utantill. Vi måste höja kvaliteten på vår utrustning, vårt ledarskap, i våra verkställande funktioner. Vi måste lära oss av det kapitalistiska Europa och Amerika. Inte ens skuggan av någon falsk idealisering! Men heller inte skuggan av modlöshet!

Politiskt mäts inte våra uppgifter i kalenderår eller jubileumsdagar. Det nionde sovjetåret kommer att fortsätta arbetet från det åttonde. Men samtidigt har vi all anledning konstatera, att vår åttaårsdag sammanfaller med ett anmärkningsvärt djupt genombrott inom hela vår ekonomiska och kulturella verksamhet. I åtta års tid har vi arbetat i all hast och detta arbete har oftast varit grovt tillyxat. Det här kan vi inte ändra på i första taget, på allt för många områden banar vi fortfarande väg även om det inte är lika mycket ”grovarbete” längre. På ekonomins och kulturens viktigaste områden är det nu dags att börja arbeta efter ritningar.

Det här kan vi inte åstadkomma enbart med entusiasm. Massornas entusiasm är en dyrbar kraft, vilket har bevisats i den förgångna och på vilken det även framgent kommer att råda stor efterfrågan. Men det vi framförallt behöver nu är uthållighet, systematik, mera medveten och reglerad ståndaktighet. Dessa egenskaper förnekar inte entusiasmen, tvärtom, och i kombination med denna kommer dessa egenskaper att ge historiska resultat av aldrig tidigare skådat slag.

Två år återstår till sovjetmaktens första tioårsjubileum. Dessa två år måste bli år av fortsatt kraftigt uppsving. Våra fienders, om inte militära, så åtminstone ekonomiska påtryckningar kommer att öka. Svaret kan, jämsides med en ökande revolutionär rörelse i väst, bara bli att vi håller högt tempo i vår ekonomiska och kulturella utveckling. Frågan om tempot är en fråga om vårt försvar, om vår självbevaringsdrift – ja, frågan om vår seger.

Pravda 7 november 1925

Översättning (från ryska): Kjell Berglund oktober 2000